

Mavesundhed hos søer og slagtesvin Partikelstørrelse, foderudnyttelse og økonomi

Svinefagdyrlæge Poul-Erik Højbjerg
Sdr. Lemvej 6, 6940 Lem
E-mail: peh@vest-vet.dk

Det skal I høre om i aften

- Hvor galt står det til med mavesundheden i danske svinebesætninger?
- Kan vi løse problemet med den viden, vi har?
- Kan man opnå gode produktionsresultater uden at bruge fint formalet foder.
- Hvordan bestemmer man partikelstørrelsen?

Meddelelse nr. 975 fra VSP

Mavesundhed hos slagtesvin og søer

51 % af 1023 undersøgte slagtesøer har mavesår
30 % af 1101 undersøgte slagtesvin har mavesår

Meddelelsen bragte mavesårene på forsiden af
Ekstrabladet

Afprøvning 2013 fra VSP

Under publicering

- Maverne fra ca. 2300 søer fra 8 forskellige besætninger er undersøgt. Over 70 % havde mavesår.
- Undersøgelsen viser også, at USK på udsættersøer er repræsentativ for mavesundheden i besætningen.
- Forekomsten af mavesår er større hos ældre søer, end hos yngre søer.

Mangler vi viden for at løse problemerne med mavesår?

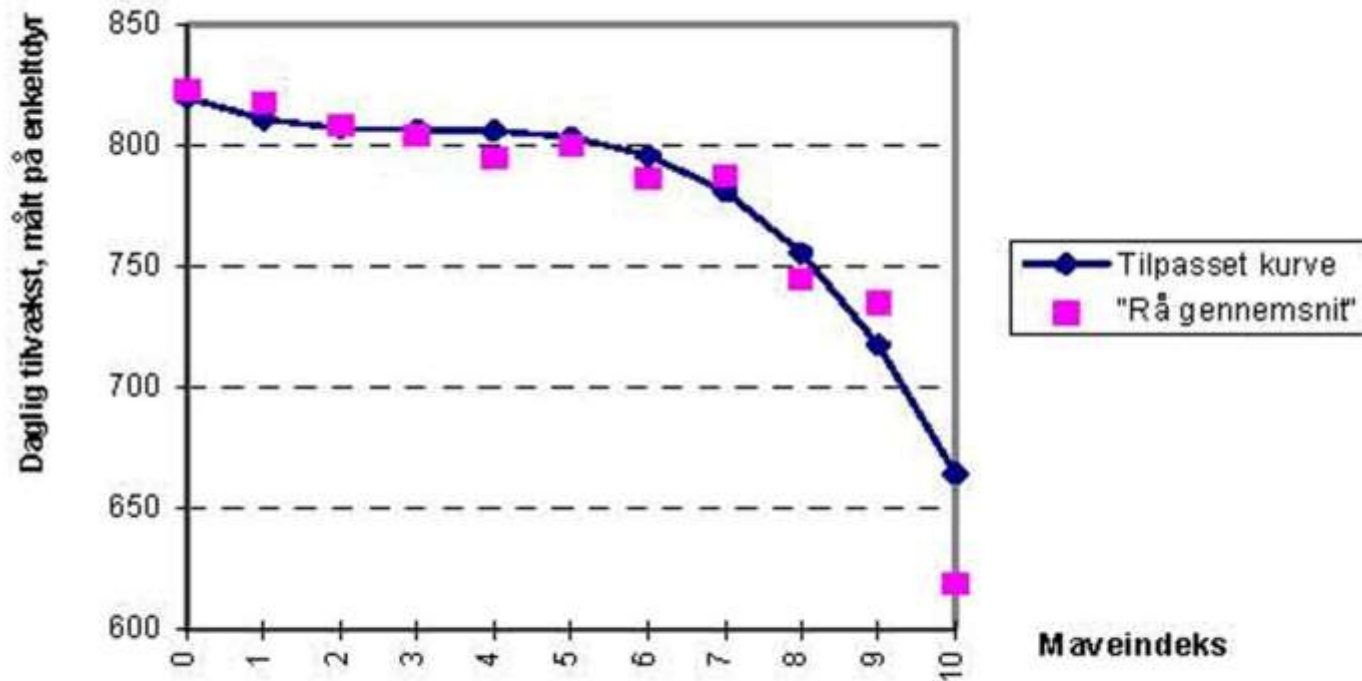
- Vi kommer langt, hvis vi udnytter den viden, vi har.
- **Fint formalet foder er den væsentligste kendte årsag til mavesår.**
- **Især pelleteret foder er mavesårsfremkaldende**
- Sygdomme og managementforhold spiller ind som årsag til mavesår.

Rådgivningsfejl, der skal rettes

1. Nogle rådgivere anbefaler at formale foderet så fint, som det er teknisk muligt. Hvordan går det så.
  - Et eksempel:
  - En besætningsejer (hjemmeblander) observerer nogle blege grise
  - 90 % af partiklerne i hans foder er under 1 mm
  - USK af på 24 maver viser:
  - 38 % har forandringer større end eller lig med index 6
  - 21 % har forandringer større end eller lig med index 8

Maveindex og tilvækst

Slagtesvin (VSP-undersøgelse)

Rådgivningsfejl, der **skal** rettes

2. Den bedste foderudnyttelse og laveste dødelighed hos klimagrise og slagtesvin får man ved at formale foderet så fint, som grisene kan tåle det:
  - A.** Man skal kende formalingsgraden også på pelleteret foder (vægtprocent og ikke volumenprocent)
  - B.** Få lavet en USK på maverne
    - Undersøgelse af 30 maver koster 2124,50 incl. 500 kr i gebyr til DC.

3. Brug mellemgroft formalet foder til søerne.
50-55 % af partiklerne skal være under 1 mm.
Her er det for dyrt at eksperimentere med
fint formalet foder.

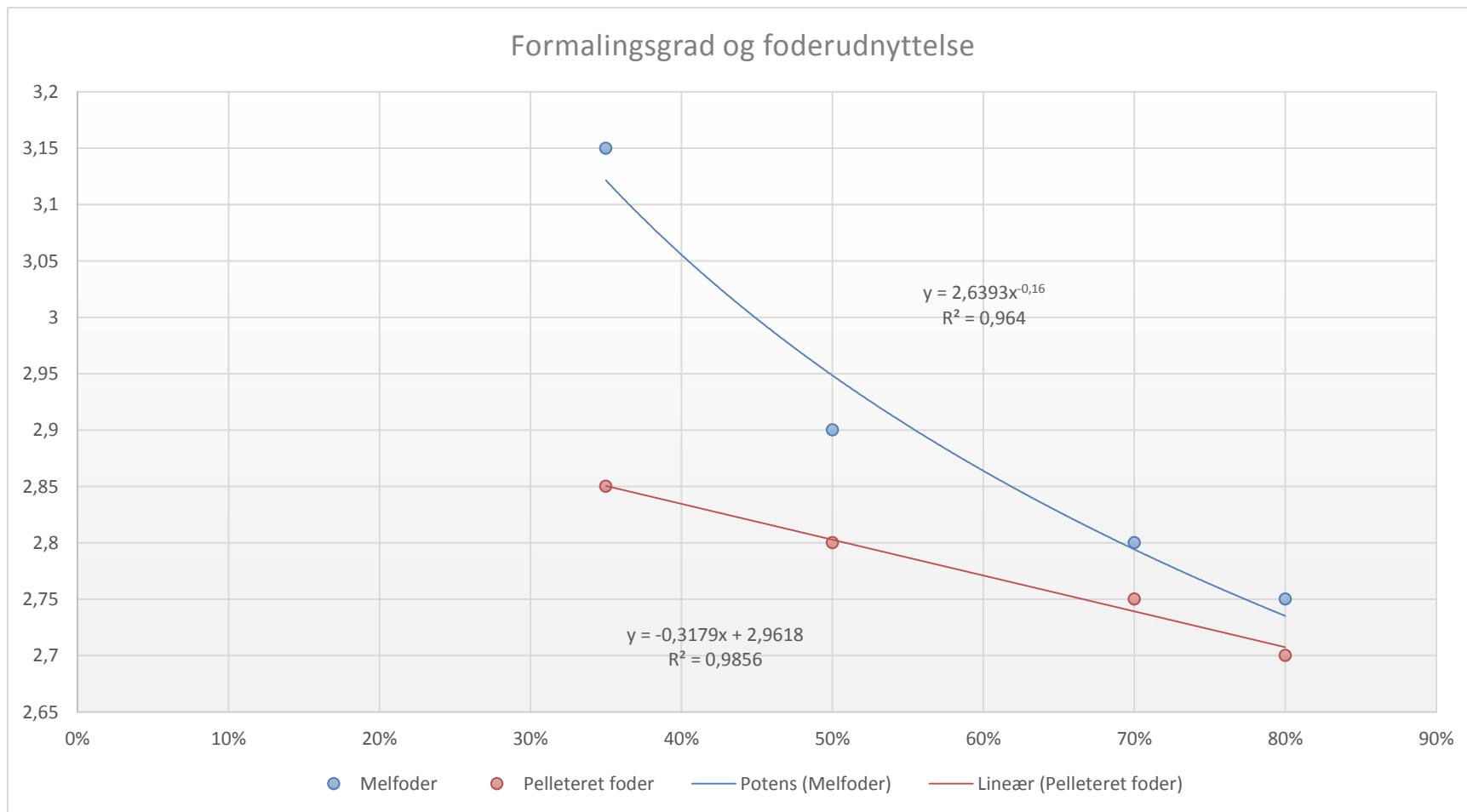
Følg også her op med en USK. Et par tynde og blege søer i besætningen
udgør oftest kun toppen af isbjerget

Rådgivningsfejl, der skal rettes.

4. Lucernegrønmel, roepiller og pektin har ingen mavesårsforebyggende effekt.

Formalingsgrad og foderudnyttelse

VSP-tal

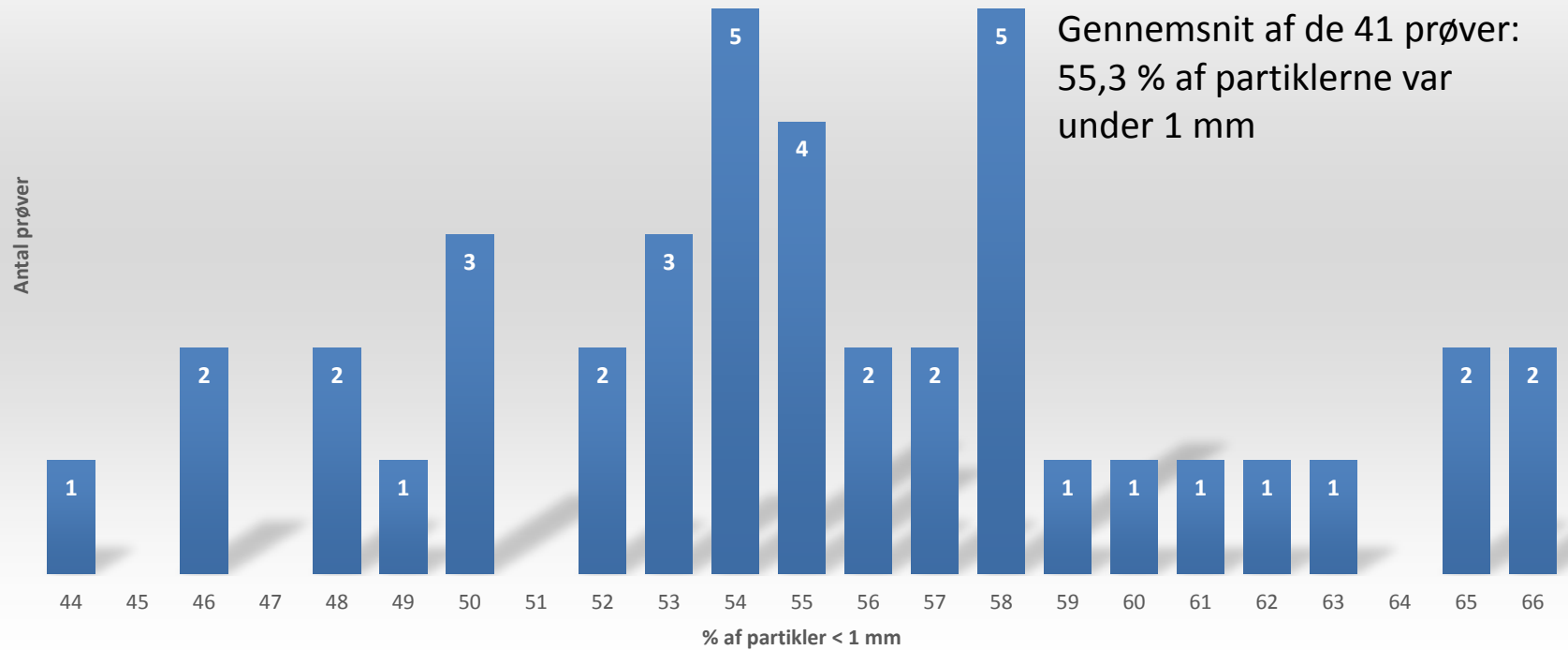

Fornuftige produktionsresultater i besætning med mavesårsproblemer

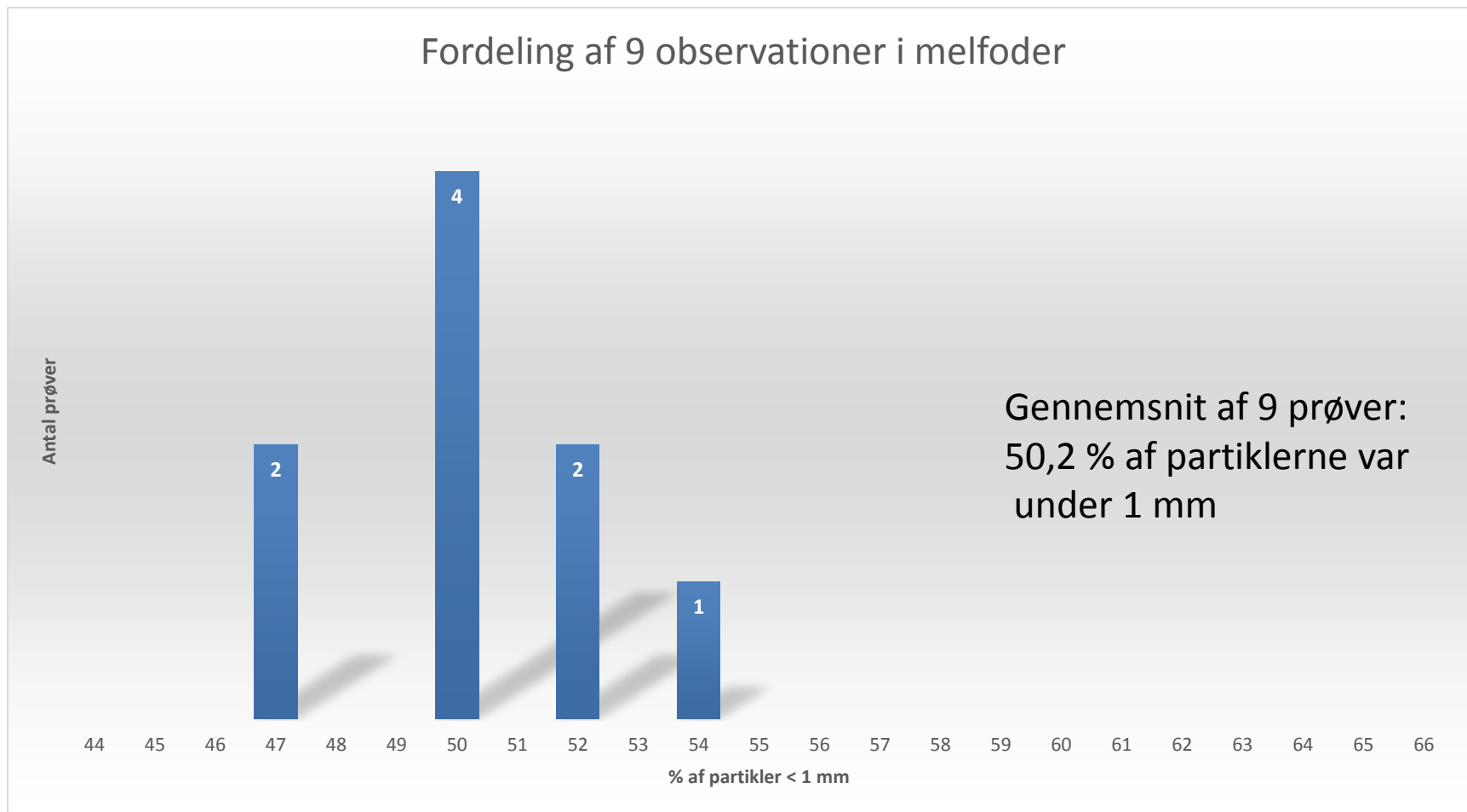
- Slagtesvinebesætning med 1500 stipladser i 2 sektioner.
- Der fodres ad libitum med Caliber Virkelyst i tørfoderautomater af typen Funkimat.

Sigtning af melfoder inden pelletering

Fordeling af 41 observationer i melfoder

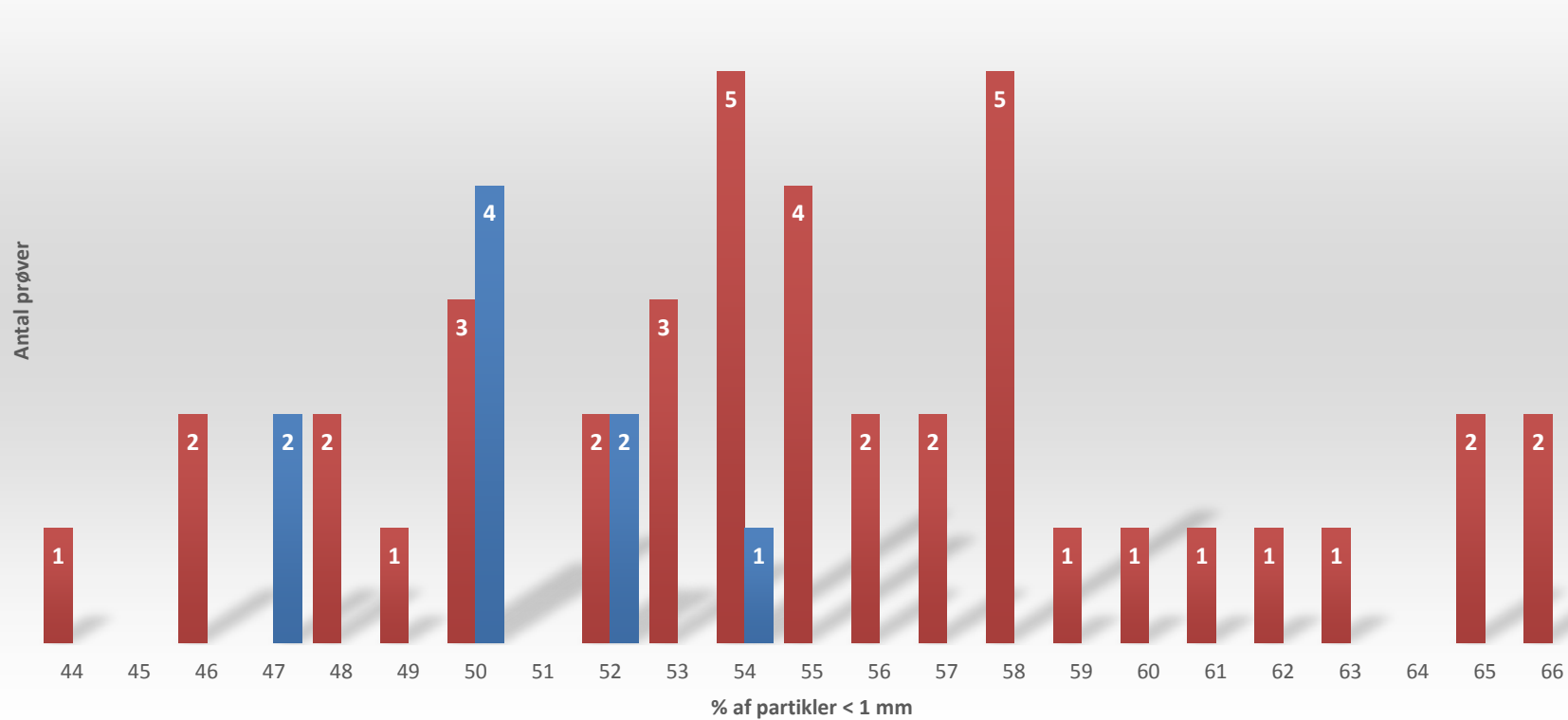

Kontrol af partikelstørrelse på VA inden pelletering

Før og efter

Fordeling af 41+9 observationer i melfoder

Ved pelletering øges indholdet af fine partikler

Dato	Foderblandingsnavn	% under 1 mm ved tørsigtning	% under 1 mm ved vådsigtning
24-08-2013	Caliber Virkelyst	50 %	56 %
19-09-2013	Caliber Virkelyst	50 %	58 %
23-09-2013	Caliber Virkelyst	52 %	59 %

Konklusion: Ved pelleteringen øges indholdet af partikler under 1 mm med 13,3 %

Sigtning af melfoder inden pelletering

Fordeling af 41 observationer i melfoder

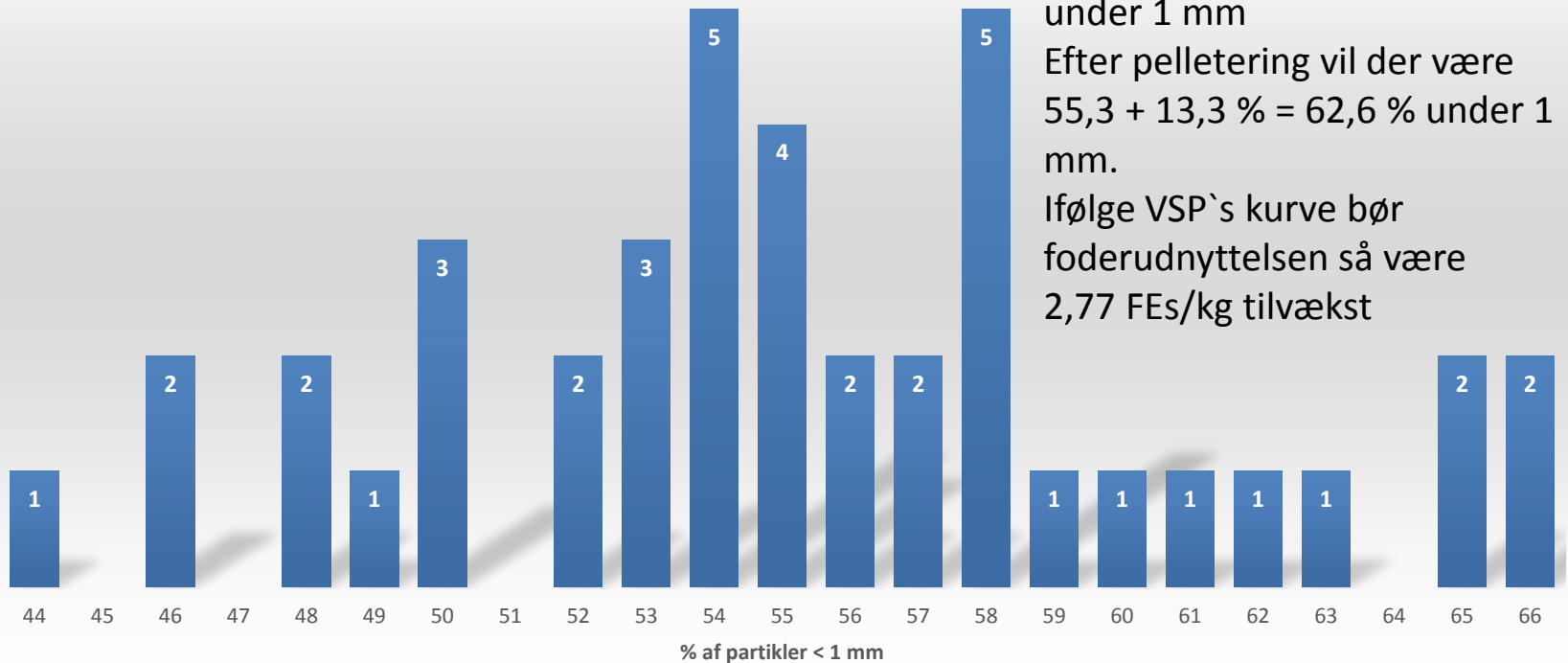
Gennemsnit af de 41 prøver:

55,3 % af partiklerne var under 1 mm

Efter pelletering vil der være $55,3 + 13,3 \% = 62,6 \%$ under 1 mm.

Ifølge VSP's kurve bør foderudnyttelsen så være 2,77 FEs/kg tilvækst

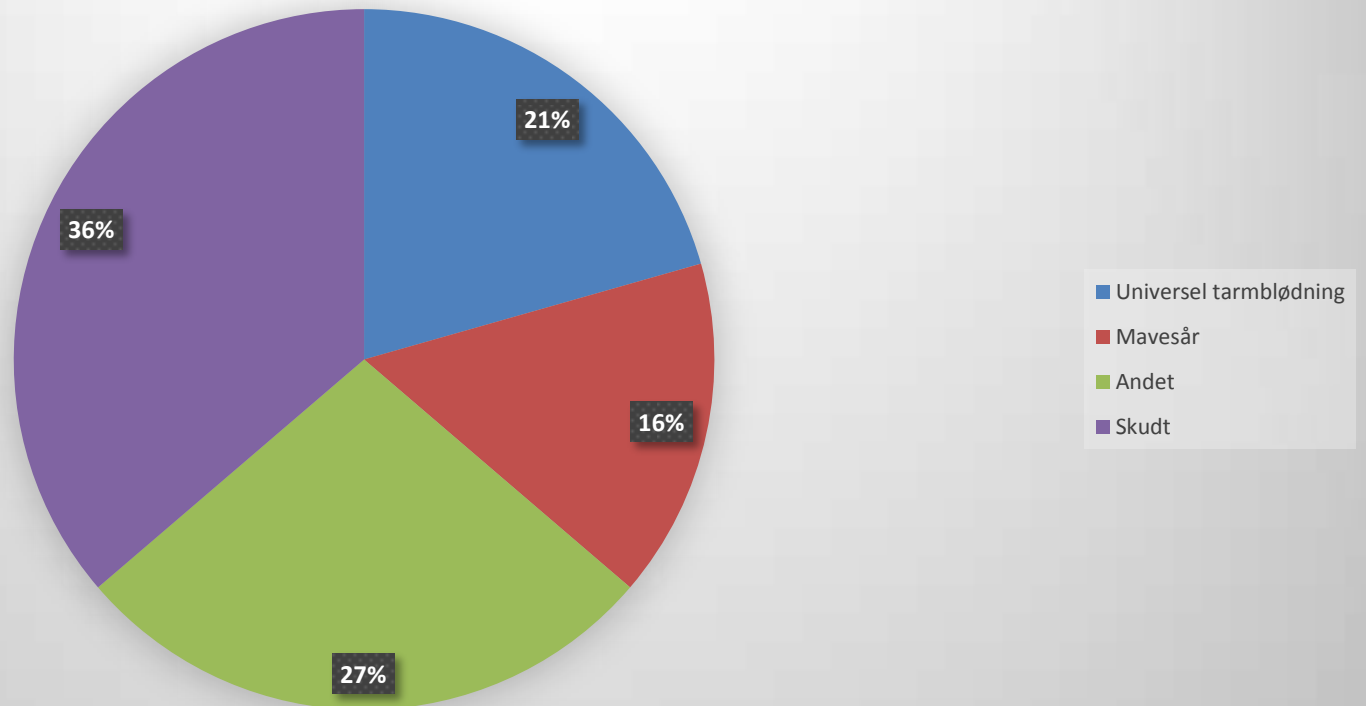
Antal prøver

Produktionsresultater

	16/4-13 til 31/7-13	15/1-13 til 19/4-13	25/10-12 til 28/1-13	25/7-12 til 25/10-12	Gennemsnit 25/7-12 til 31/7-13	Landsgennem- snittet 2012	De bedste 25 % i 2012
Døde	1,6 %	2,0 %	1,6 %	1,6 %	1,7 %	3,4 %	2,6 %
Kasserede	0,1 %	0,1 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %
Tilvækst	980 g	961 g	996 g	990 g	982 g	906 g	973 g
Foderforbrug pr. kg. tilvækst	2,79 FEs	2,80 FEs	2,73 FEs	2,81 FEs	2,78 FEs	2,86 FEs	2,67 FEs
Kødprocent	59,8	60,1	59,5	60,2	59,9	60,4	60,4
Slagtevægt	85,1kg	84,1 kg	88,0 kg	83,7 kg	85,2 kg	81,8 kg	82,2 kg

Fordeling af 102 grise på dødsårsager

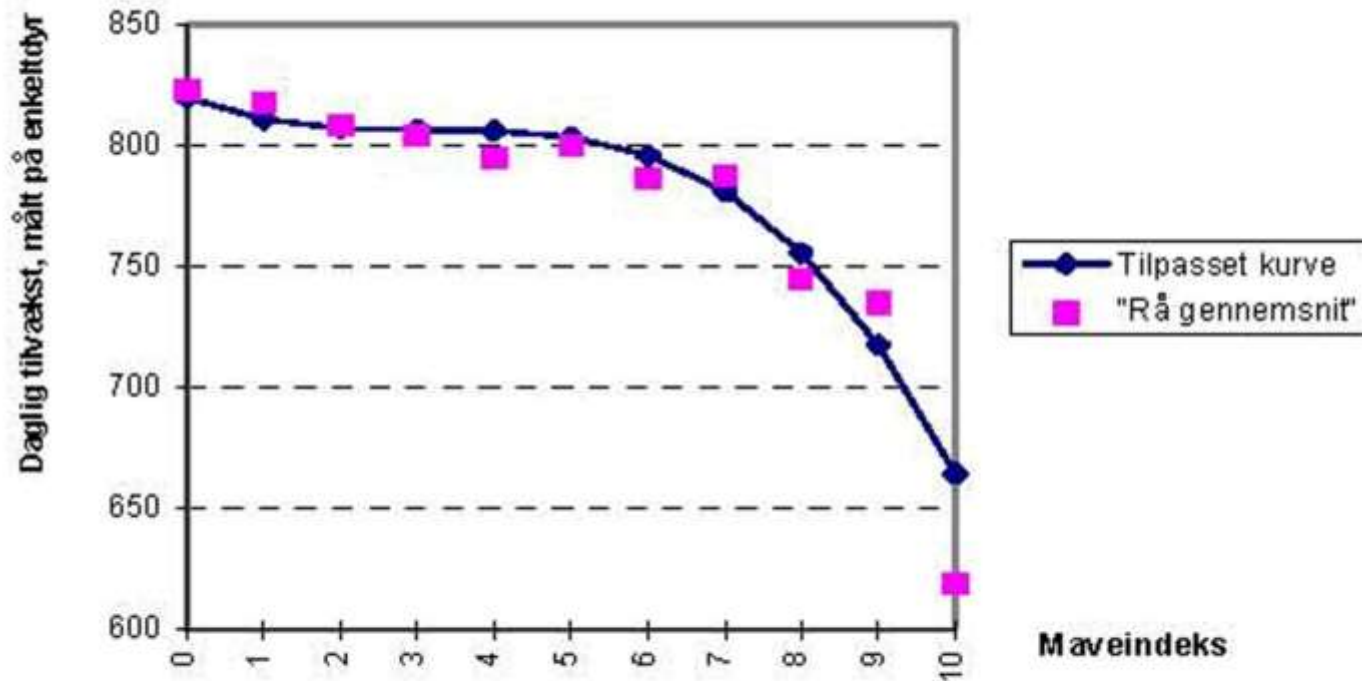

USK

- 30 maver er undersøgt:
- 5 maver havde væsentlige forandringer i form af sår og/eller ar (index større end eller lig med 6)
- Det svarer til 16,7 %
- 3 af maverne havde meget væsentlige forandringer (index større end eller lig med 8)
- Det svarer til 10 %

Maveindex og tilvækst

Slagtesvin (VSP-undersøgelse)

Forekomst af mavesår blandt søer, der får færdigfoder fra VA

Besætningsnummer	Antal undersøgte maver	Antal maver med væsentlige forandringer. Totale mavesårsindex	Antal maver med væsentlige forandringer. Aktuelle mavesårsindex
1	20	2 (10,0 %)	2 (10,0 %)
2	19	12 (63,2 %)	12 (63,2 %)
3	24	0 (0 %)	0 (0 %)
4	22	3 (13,6 %)	3 (13,6 %)
5	18	3 (16,7 %)	0 (0 %)
6	22	3 (13,6 %)	0 (0 %)
7	17	2 (11,8 %)	2 (11,8 %)
8	20	5 (25,0 %)	4 (20,0 %)
9	27	3 (11,1 %)	3 (11,1 %)
10	19	1 (5,3 %)	1 (5,3 %)
11	5	0 (0 %)	0 (0 %)
12	9	1 (11,1 %)	1 (11,1 %)

Forekomst af mavesår blandt søer, der får færdigfoder fra VA - fortsættelse

Besætningsnummer	Antal undersøgte maver	Antal maver med væsentlige Forandringer. Totale mavesårsindex	Antal maver med væsentlige forandringer. Aktuelle mavesårsindex
Alle 12 besætninger	222	35 (15,8 %)	28 (12,6 %)
Alle besætninger minus besætning 2	203	23 (11,3 %)	16 (7,9 %)

Ca. 1 måned før undersøgelsen af maverne fra besætning 2 fandt sted, var der i besætningen brugt Caliber die (ren pilleblanding) i nogle dage. Denne blanding er ikke er med i vores afprøvning. Derfor er resultaterne fra besætning 2 trukket ud af den samlede opgørelse.

Konklusion

- I 2011 viste en undersøgelse af 203 maver fra 11 udvalgte besætninger, der igennem længere tid havde fodret med Expandatfoder og 2000-blandinger fra Vestjyllands Andel:
- 11 % havde sår og/eller ar, der involverede mavesækkens dybere lag.

Ny USK på besætning nr. 2 efter 5 måneder på expandat foder

- Ved undersøgelsen af 20 maver havde 50 % af maverne væsentlige forandringer, når man regner med det totale index.
- Når man regner med det aktuelle index var der kun 10 % af maverne, der havde væsentlige forandringer. I det aktuelle index er de forandringer fratrukket, som skyldes arvæv (gamle skader, der er blevet repareret). Ingen af maverne havde forsnævret spiserørsindmunding.
- Konklusionen må være, at der er sket en særdeles tilfredsstillende afheling af mavesårene på de knap 5 måneder, der er gået, siden første undersøgelse blev foretaget.

Sigteanalyser

- Tørsigtning:
- Kan kun laves på melfoder

- Vådsigtning kan laves på:
- Pelleteret foder
- Pelleteret foder tilsat valset- eller oprevet korn
- Expandatfoder
- Vådfoder

Tørsigtning

6 forskellige sigtestørrelser

- 3,15 mm
- 2,0 mm
- 1,4 mm
- 1,0 mm
- 0,5 mm
- 0,355 mm

Vådsigtning

- 100 g piller sættes i blød i 400 ml vand i 1-1½ time
- Der rystes i 2 minutter under tilsætning af rindende vand (2 bar)
- Indholdet på de enkelte sigter skræbes over i et aluminiumsbæger

Vådsigtning

6 forskellige sigtestørrelser

- 3,15 mm
- 2,0 mm
- 1,4 mm
- 1,0 mm
- 0,5 mm
- 0,355 mm

Ovnen

- 50 g foderpiller samt bægrene med indholdet fra sigterne opvarmes til 105 grader i 48 timer

Vejning

- Indholdet i de enkelte bægre vejes (vægt med 1 decimal)
- Tørstofindholdet på de enkelte sigter bestemmes
- Det tørstof, der mangler, er rendt ud i vasken (partikler mindre end 0,355 mm)

Eksempel på vådsigtning

	Fase 2000	Die Avl Expandat	Polte 2000
Tørstofprocent	84,4 %	86,8 %	86,0 %

	Fase 2000	Die Avl Expandat	Polte 2000
Over 3,15 mm	8,2 %	3,7 %	7,6 %
2,0 mm – 3,15 mm	14,6 %	25,1 %	17,4 %
1,4 mm – 2,0 mm	11,1 %	13,8 %	11,5 %
1,0 mm – 1,4 mm	8,3 %	9,8 %	8,2 %
0,5 mm – 1,0 mm	12,7 %	10,5 %	11,3 %
0,355 mm – 0,5 mm	3,6 %	2,2 %	3,7 %
Under 0,355 mm	41,7 %	34,9 %	40,6 %

	Fase 2000	Die Avl Expandat	Polte 2000
Partikler under 1 mm (beregnet)	58,0 %	47,6 %	55,6 %

Slagtesvinebesætning med mavesårsproblemer

	Expandatfoder til slagtesvin. Prøve med posten	Expandatfoder til slagtesvin. Prøve udtaget hos svineproducenten
Tørstofprocent	84,0 %	86,2 %
Over 3,15 mm	0,8 %	0,4 %
2,0 mm – 3,15 mm	15,5 %	3,7 %
1,4 mm – 2,0 mm	15,5 %	14,6 %
1,0 mm – 1,4 mm	9,9 %	11,6 %
0,5 mm – 1,0 mm	16,5 %	19,4 %
0,355 mm – 0,5 mm	4,4 %	4,7 %
Under 0,355 mm	37,5 %	45,8 %
Partikler under 1 mm (Beregnet)	58,4 %	69,9 %

Vådsigtning

Smågriseblandinger

Partikelstørrelse	Henrietta	Progris	Smågriseblanding 3
Over 3,15 mm	0,0 %	0,0 %	0,0 %
2,0 mm – 3,15 mm	0,2 %	0,6 %	9,5 %
1,4 mm – 2,0 mm	9,6 %	9,8 %	18,9 %
1,0 mm – 1,4 mm	11,1 %	11,7 %	16,7 %
0,5 mm – 1,0 mm	13,9 %	20,7 %	17,1 %
0,355 mm – 0,5 mm	5,6 %	5,7 %	3,6 %
Under 0,355 mm	59,7 %	51,5 %	34,2 %
Partikler under 1 mm (beregnet)	79,2 %	77,9 %	54,9 %

Afsluttende bemærkninger

Endelig konklusion

- Der skal foreligge en valid bestemmelse af partikelstørrelsen i foderet (vægtprocent)
- Ryst, til der ikke længere kommer foder ned i det fine rum
- Forlang at dit foderstoffirma oplyser om partikelstørrelsen i pelleteret foder, pelleteret foder tilsat valset eller oprevet korn og i expandatfoder. Jeg oplever, at partikelstørrelsen svinger utroligt meget (58 -74% af partikler under 1 mm i slagtesvinefoder)
- Brug USK.

Tak for at I lyttede

- Spørgsmål
- Kommentarer
- Diskussion